

Suvestinė redakcija nuo 2010-06-04 iki 2010-08-05

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2005, Nr. [109-3996](#), i. k. 105517AISA0001-107

**LIETUVOS GEOLOGIJOS TARNYBOS PRIE APLINKOS MINISTERIJOS
DIREKTORIAUS**

**Į S A K Y M A S
DĖL NAUDINGŲJŲ IŠKASENŲ (IŠSKYRUS ANGLIAVANDENILIUS) IŠTEKLIŲ IR
ŽEMĖS GELMIŲ ERTMIŲ NAUDOJIMO PROJEKTŲ RENGIMO TAISYKLIŲ
PATVIRTINIMO**

2005 m. rugsėjo 5 d. Nr. 1-107
Vilnius

Vykdydamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 321 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 11 d. nutarimo Nr. 198 „Dėl Leidimų naudoti naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius), požeminio pramoninio bei mineralinio vandens išteklius ir žemės gelmių ertmes išdavimo tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2005, Nr. [72-2607](#)) 2 punktą ir vadovaudamasis Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 316 (Žin., 2002, Nr. [81-3494](#)), 8.2 ir 13.5 punktais,

1. T v i r t i n u Naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius) išteklių ir žemės gelmių ertmių naudojimo projektų rengimo taisykles (pridedama).

2. N u s t a t a u , jog šio įsakymo 1 punkte nurodytos taisyklės, išskyrus VIII skirsnio nuostatas, įsigalioja nuo 2005 m. spalio 1 d.

Šio įsakymo 1 punkte nurodytų taisyklių VIII skirsnio nuostatos įsigalioja nuo 2009 m. sausio 1 d.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-05](#), 2006-01-30, Žin., 2006, Nr. 14-518 (2006-02-04), i. k. 106517AISA00001-05

Nr. [1-95](#), 2006-09-08, Žin., 2006, Nr. 109-4154 (2006-10-12), i. k. 106517AISA00001-95

DIREKTORIUS

JUOZAS MOCKEVIČIUS

PATVIRTINTA

Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos
ministerijos direktoriaus 2005 m. rugsėjo 5 d.
įsakymu Nr. 1-107

NAUDINGŲJŲ IŠKASENŲ (IŠSKYRUS ANGLIAVANDENILIUS) IŠTEKLIŲ IR ŽEMĖS GELMIŲ ERTMIŲ NAUDOJIMO PROJEKTŲ RENGIMO TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS IR TAIKymo SRITIS

1. Naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius) išteklių ir žemės gelmių ertmių naudojimo projektų rengimo taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius) išteklių ir žemės gelmių ertmių naudojimo projektų (toliau – Naudojimo projektas) rengimo, papildymo, derinimo ir tvirtinimo tvarką bei šio proceso dalyvių tarpusavio santykius.

2. Taisyklės taikomos rengiant Naudojimo projektus nemetalinėms naudingosioms iškasenoms ir vertingiesiems mineralams (toliau – ištekliai), kuriuos numatoma išgauti atvirais kasiniais nuo žemės paviršiaus (karjeriais) arba vandens. Rengiant Naudojimo projektus žemės gelmių ertmėms Taisyklių nuostatos taikomos tiek, kiek šių Naudojimo projektų rengimo reikalavimų nereglamentuoja kiti teisės aktai.

3. Taisyklių reikalavimai privalomi juridiniams asmenims bei šių asmenų grupėms, veikiančioms pagal jungtinės veiklos sutartį, turintiems Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka išduotą leidimą naudoti žemės gelmių išteklius [7.16], rengiantiems Naudojimo projektus, valstybės institucijoms ir įstaigoms, dalyvaujančioms šiame procese, arba pagal kompetenciją vykdančioms žemės gelmių išteklių naudojimo ir apsaugos kontrolę bei monitoringą.

4. Naudojimo projekte numatyti sprendiniai turi neprieštarauti naudingųjų iškasenų telkinio išsidėstymo vietos bendrojo plano ir detaliųjų planų sprendiniams.

5. Taisyklių nuostatos netaikomos žemės sklypų savininkams, valdytojams bei naudotojams, kurie mažaisiais karjeriais išgaunamus žemės gelmių išteklius naudoja savo reikmėms.

II. NUORODOS

6. Taisyklėse pateikiamos nuorodos į šiuos teisės aktus:

6.1. Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymą (Žin., 1995, Nr. [63-1582](#); 2001, Nr. [35-1164](#));

6.2. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymą (Žin., 1995, Nr. [107-2391](#); 2004, Nr. [21-617](#));

6.3. Lietuvos Respublikos žemės įstatymą (Žin., 1994, Nr. [34-620](#); 2004, Nr. [28-868](#));

6.4. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymą (Žin., 1992, Nr. [5-75](#));

6.5. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymą (Žin., 1996, Nr. [82-1965](#); 2005, Nr. 84-3105);

6.6. Lietuvos Respublikos mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymą (Žin., 1991, Nr. [11-274](#));

6.7. Lietuvos Respublikos statybos įstatymą (Žin., 1996, Nr. [32-788](#); 2005, Nr. [43-1355](#));

6.8. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymą (Žin., 2003, Nr. [70-3170](#));

- 6.9. Lietuvos Respublikos melioracijos įstatymą (Žin., 1993, Nr. [71-1326](#); 2004, Nr. 28-877);
- 6.10. Administracinių bylų teisenos įstatymą (Žin., 2000, Nr. [85-2566](#));
- 6.11. Specialiąsias žemės ir miško naudojimo sąlygas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 (Žin., 1992, Nr. [22-652](#));
- 6.12. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. vasario 23 d. įsakymą Nr. 49 „Dėl įgalinimų suteikimo Lietuvos geologijos tarnybos direktoriui“;
- 6.13. Pažeistų žemių, iškasus naudingąsias iškasenas, rekultivavimo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ministro 1996 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. 166 (Žin., 1996, Nr. [115-2680](#));
- 6.14. Metodinius nurodymus išnaudotiems karjerams, durpynams ir kitaip pažeistai žemei naudoti, patvirtintus Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 147 (Žin., 1999, Nr. [47-1504](#));
- 6.15. Leidimų naudoti naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius), požeminio pramoninio bei mineralinio vandens išteklius ir žemės gelmių ertmes išdavimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 11 d. nutarimu Nr. 198 (Žin., 2002, Nr. [16-607](#); 2005, Nr. [72-2607](#));
- 6.16. Žemės gelmių registro nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 26 d. nutarimu Nr. 584 (Žin., 2002, Nr. [44-1676](#));
- 6.17. Pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties nustatymo ir prašymų leisti pakeisti pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį padavimo, nagrinėjimo ir sprendimų priėmimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 1073 (Žin., 1999, Nr. [83-2471](#); 2004, Nr. 152-5545);
- 6.18. Žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų rengimo ir įgyvendinimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir aplinkos ministro 2004 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. 3D-542/D1-513 (Žin., 2004, Nr. [149-5420](#));
- 6.19. Lietuvos Respublikos kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių klasifikaciją, patvirtintą Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 1999 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. 39 (Žin., 1999, Nr. [81-2407](#));
- 6.20. Markšneiderinių darbų atlikimo kietųjų naudingųjų iškasenų telkiniuose laikinąsias taisyklės, patvirtintas Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2003 m. sausio 10 d. įsakymu Nr. 1-01 (Žin., 2003, Nr. [17-769](#));
- 6.21. Minimalius saugos ir sveikatos darbe reikalavimus išgaunant naudingąsias iškasenas, patvirtintus Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ministro ir aplinkos ministro 1998 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. 141/173 (Žin., 1998, Nr. [82-2310](#));
- 6.22. Techninių reikalavimų reglamentą GKTR 2.11.02:2000 „Sutartiniai topografinių planų M 1:500, 1:1000, 1:2000 ir 1:5000 ženklai“, patvirtintą Valstybinės geodezijos ir kartografijos tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2000 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. 45 (Žin., 2000, Nr. [52-1518](#));
- 6.23. Statybos techninį reglamentą STR 1.05.05:2004 „Statinio projekto aplinkos apsaugos dalis“, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 701 (Žin., 2004, Nr. [50-1675](#));
- 6.24. Statinių statybos skaičiuojamųjų kainų nustatymo rekomendacijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos statybos ir urbanistikos ministro 1998 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. 7 (Žin., 1998, Nr. [8-190](#); 2000, Nr. [9-224](#));

6.25. Leidimų tirti žemės gelmes išdavimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. lapkričio 29 d. nutarimu Nr. 1433 (Žin., 2001, Nr. [102-3634](#); 2005, Nr. 45-1448);

6.26. Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 316 (Žin., 2002, Nr. [81-3494](#)).

III. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

7. Pagrindinės šiose Taisyklėse vartojamos sąvokos:

7.1. bergždas – netinkamos kokybės naudingojo sluoksnio arba kitos litologinės sudėties ir/ar genezės uolienos intarpai, lęšių arba tarp sluoksnių pavidalu slūgsantys naudingajame sluoksnyje, kuriuos kasybos metu būtina pašalinti iš naudingosios iškasenos kasavietės;

7.2. darbo horizontas – darbo aikštelės išdėstymo vieta karjere arba atskiroje kasybos pakopoje;

7.3. laikinoji sąvarta – inžinerinis įrenginys, kuriame ne ilgiau kaip 3 metus laikomos sukauptos ant žemės paviršiaus neužteršto grunto ir/ar inertinės kasybos pramonės atliekos (toliau – kasybos atliekos).

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

7.4. įvažiavimo tranšėja – techninius reikalavimus atitinkantis kelias per karjero pakopas, jungiantis atitinkamos pakopos darbo horizontą su karjero išorinių kelių tinklu;

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

7.5. karjeras – atviras kasinys žemės paviršiuje, skirtas naudingosioms iškasenoms išgauti;

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

7.6. kasavietė – kasybos pakopos vieta, kurioje kasamos naudingosios iškasenos, jas dengiančios nuogulos arba bergždas;

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

7.7. kasybos darbų sistema – kasybos mašinų darbo aikštelių, kasybos pakopų, laikinų naudingosios iškasenos kaupų, grunto ir dirvožemio sąvartų, kasybos atliekų įrenginių, grunto transportavimo kelių bei kitų kasybos elementų išdėstymas karjere, jų dinamika laiko ir erdvės atžvilgiu bei valdymas kasybos procese;

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

7.8. kasybos mechanizmo darbo aikštelė – ribotų matmenų plotas karjere, būtinas kasybos mechanizmo funkcijoms atlikti, nepažeidžiant darbo saugos reikalavimų;

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

7.9. kasybos pakopa – laipto pavidalo naudingojo sluoksnio (gavybos pakopa) ar dangos uolienų (dangos pakopa) klodo dalis karjero sienelėje arba dugne;

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

7.10. kasybos pakopos polinkio kampas – maksimalus leistinas kampas tarp kasybos šlaito paviršiaus ir jo horizontalios projekcijos žemės paviršiuje, užtikrinantis saugų kasybos mechanizmo darbą kasavietėje Naudojimo projekte numatytomis sąlygomis;

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

7.11. Naudojimo projektas – vadovaujantis šiomis taisyklėmis parengtas normatyvinis dokumentas, kuriame yra numatyti racionalaus ir taupaus naudingųjų iškasenų išgavimo, kasybos atliekų tvarkymo, karjero (iškastos ertmės) bei kasyba paveiktos žemės rekultivavimo ir būtinų kitų aplinkos elementų atkūrimo be reikšmingo poveikio aplinkai, žmonių sveikatai ir saugumui būdai ir priemonės, taip pat likusių telkinyje žemės gelmių išteklių apsaugos nuo išsekimo ir kokybės blogėjimo, kai laikinai nutraukiamas jų naudojimas, priemonės;

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

7.12. prarėžos tranšėja – atviras trapezinio skerspjūvio kasinys naudingojo sluoksnio klode skirtas pradiniam darbams atlikti ir kasimo bei transporto priemonėms išdėstyti;

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

7.13. stabilaus šlaito polinkio kampas – atitinkamos genezės bei litologinės sudėties dangos uolienų ar naudingojo sluoksnio, sudarančio kasybos pakopą, natūralaus byrėjimo šlaito kampas, nustatytas vadovaujantis žinynais arba tiesioginiais tyrimais;

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

7.14. užeiga – uolienų masyvo dalis, kuri iškasama kasavietėje per vieną technologinį ciklą.

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

8. Kitos Taisyklėse vartojamos sąvokos atitinka jų apibrėžimus, pateiktus aplinkos ministro įsakymu patvirtintame Kasybos pramonės atliekų tvarkymo tvarkos apraše, šių Taisyklių II skyriuje nurodytuose teisės aktuose ir 3 priede nurodytoje metodinėje literatūroje.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

IV. NAUDOJIMO PROJEKTO RENGIMO SĄLYGOS

9. Naudojimo projektas rengiamas tik tiems ištekliams ir žemės gelmių ertmėms, kurie yra ištirti ir aprobuoti teisės aktų nustatyta tvarka [6.1, 6.26].

10. Prieš pradėdant telkinio (telkinio dalies) išteklių Naudojimo projekto rengimo darbus turi būti atliktos procedūros, numatytos Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme [6.5] bei vadovaujantis Pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties nustatymo ir prašymų leisti pakeisti tikslinę žemės naudojimo paskirtį padavimo, nagrinėjimo ir sprendimų priėmimo taisyklėmis [6.17] nustatytos arba pagal juridinę galią turinčius dokumentus, patvirtinančius teisę naudoti žemės sklypą, pagrįstos telkinio išteklių gavybai reikalingo žemės sklypo ribos.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-05](#), 2006-01-30, Žin., 2006, Nr. 14-518 (2006-02-04), i. k. 106517AISA00001-05

11. Naudojimo projekto rengimą inicijuoja juridinis asmuo ar šių asmenų grupė, veikianti pagal jungtinės veiklos sutartį ir turinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka išduotą leidimą [6.15] (toliau – Projekto užsakovas), siekiant įvykdyti telkinio išteklių naudojimo sutarties sąlygų arba kitų teisės aktų, reglamentuojančių žemės gelmių išteklių naudojimą, reikalavimus.

12. Projektinių sprendimų priėmimo pagrindas yra Projekto užsakovo patvirtinta užduotis (1 priedas).

13. Naudojimo projektą gali rengti juridinis asmuo ar šių asmenų grupė, veikianti pagal jungtinės veiklos sutartį, turinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka išduotą leidimą atlikti naudingųjų iškasenų paiešką ir žvalgybą [6.25] (toliau – Projekto rengėjas).

14. Parengiami ne mažiau kaip trys Naudojimo projekto egzemplioriai. Patvirtinti du Naudojimo projekto egzemplioriai perduodami Projekto užsakovui, o vienas su lydraščiu pateikiamas Lietuvos geologijos tarnybai prie Aplinkos ministerijos (toliau – Lietuvos geologijos tarnyba).

V. NAUDOJIMO PROJEKTO STRUKTŪRA

15. Naudojimo projektą sudaro:

15.1. aiškinamasis tekstas, kuriame pateikiamos bendros žinios apie telkinio geografinę padėtį ir jo geologinę sandarą, aprašomi projektuojamos kasybos darbų sistemos ir karjero rekultivavimo darbų sprendiniai, apibūdinami planuojami naudoti mechanizmai, analizuojamos planuojamos ūkinės veiklos ekonominės sąlygos bei klasifikuojami telkinio ištekliai pagal jų ekonominę vertę;

15.2. aiškinamojo teksto priedai – dokumentų, patvirtinančių naudingųjų iškasenų telkinio ir numatomo įrengti karjero teisinį pagrindą, pagrindžiančių projektuojamo ploto ribas bei sąlygojančių projekto sprendinių priėmimą, kopijos;

15.3. grafiniai priedai – tai pasirinkto mastelio planai, pjūviai bei schemos, kuriuose grafine išraiška pateikiami duomenys apie Naudojimo projekto aiškinamajame tekste aprašytus technologinius procesus ir priimtus sprendinius;

15.4. panaudotos literatūros sąrašas – nurodomi pilni geologinių ataskaitų pavadinimai, jų autoriai bei geologinės žvalgybos darbų atlikimo metai, be to, pateikiamas metodinės literatūros, kuri buvo panaudota rengiant Naudojimo projektą, sąrašas.

VI. NAUDOJIMO PROJEKTO TURINYS

16. Privalomos šios Naudojimo projekto aiškinamojo teksto sudedamosios dalys:

16.1. įvadas;

16.2. geologinė dalis;

16.3. kasybos dalis;

16.4. rekultivavimo dalis;

16.5. aplinkos apsaugos dalis;

16.6. ekonominės analizės dalis.

17. *Įvade* glaustai pateikiama informacija apie Projekto užsakovą, Projekto rengėją, žemės savininkus ar naudotojus, juridinį pagrindą, kuris suteikia teisę naudoti telkinio išteklius, duomenys apie aprobuotus telkinio geologinius išteklius, buvusius telkinio išteklių naudotojus (jeigu yra tokia informacija), dabartinę telkinio ir jame esančių išteklių būklę, projektuojamus kasybos, žaliavos pirminio perdirbimo bei karjero rekultivavimo būdus, naudotus pradinės informacijos šaltinius ir normatyvinius dokumentus, kuriais remiantis atlikti skaičiavimai bei priimti projektiniai sprendiniai.

18. *Geologinėje dalyje* pateikiama telkinio detalios geologinės žvalgybos duomenų santrauka, kurioje akcentuojami konkretūs atliktų tyrimo darbų, reikalingų kasybos darbų sistemos bei karjero rekultivavimo būdai pagrįsti, rezultatai. Geologinė dalis susideda iš šių skyrių:

18.1. *Bendros žinios apie telkinį.* Pateikiama telkinio geografinė ir administracinė padėtis, fizinis-geografinis ir geomorfologinis rajonas, aprašomas reljefas, projektuojamo ploto ir jo artimosios apylinkės hidrografija, žemėnaudos struktūra, ploto panaudojimo ypatumai ir pan. Skyrius iliustruojamas smulkaus ir stambaus mastelio žemėlapiais, kuriuose nurodoma telkinio išsidėstymo vieta.

18.2. *Telkinio geologinė sandara ir hidrogeologinės sąlygos.* Glaustai aprašomas stratigrafinis-litologinis uolienų pjūvis, dangos, naudingojo klogo ir aslos storių bei mechaninė sudėtis, akcentuojami ypatingi požymiai, nurodomas požeminių vandenų horizontų slūgsojimo gylis ir jų pagrindiniai hidrodinaminiai parametrai. Jeigu rengiamas Naudojimo projektas apima tik naudingųjų iškasenų telkinio dalį, papildomai pateikiami aukščiau minėtų duomenų ypatumai, būdingi tai telkinio daliai. Skyrius gali būti iliustruotas lentelėmis, grafikais, atskirų telkinio parametrų (dangos, naudingojo klogo storių, jų paviršių pobūdžio, požeminio vandens lygio ir kt.) planais.

Jeigu kasybos technologinėje schemoje numatomas vandens lygio žeminimas, telkinio hidrogeologinės sąlygos pateikiamos atskiru skyriumi (apibūdinami numatomo drenuoti vandeningojo horizonto hidrodinaminiai parametrai, mitybos ir iškrovos sritys, pateikiami išsamūs vandens pritekėjimo į būsimą karjerą skaičiavimai).

Jeigu po naudinguoju sluoksniu slūgso spūdinis vanduo, pateikiamas apsauginio sluoksnio, apsaugančio kasvietę nuo spūdinių vandenų prasiveržimo, storio apskaičiavimas.

18.3. *Naudingosios iškasenos kokybės charakteristika.* Nurodomi normatyviniai dokumentai, kuriais vadovaujantis buvo vertinama naudingosios iškasenos kokybė, aprašomi apibendrinti kokybės rodikliai visame telkinyje ir/arba projektuojamame telkinio plote pagal atskiras gavybos pakopas (atveju, kai jose naudingosios iškasenos kokybė ženkliai skiriasi), klogų tipus, žaliavos panaudojimo sritis ir kt. (priklausomai nuo numatomų išteklių naudojimo sąlygų). Skyrius iliustruojamas lentelėmis, grafikais, kokybės rodiklių planais.

18.4. *Išžvalgyti naudingosios iškasenos ištekliai.* Pateikiama informacija apie naudingosios iškasenos geologinius išteklius telkinyje bei suteikto kasybos sklypo plote, nurodoma jų ištirtumo kategorija, išteklių identifikavimo kodas. Prieš pradėdant anksčiau naudoto ir/ar apleisto telkinio Naudojimo projekto rengimo darbus, pagal atnaujinto markšeiderinio plano duomenis turi būti patikslintas (perskaičiuotas) likusių išteklių kiekis ir įvertintas jo atitikimas nurodytam Žemės gelmių registro Žemės gelmių išteklių dalyje.

Tuo atveju, kai perskaičiuotas naudingosios iškasenos išteklių kiekis skirtingame telkinyje ar jo dalyje skiriasi nuo nurodyto Žemės gelmių registre ne daugiau kaip 10 %, šiame skyriuje pateikiami skaičiavimo rezultatai. Remiantis šiais rezultatais Žemės gelmių registro tvarkytojas išteklių skirtumą įrašo arba išbraukia iš Žemės gelmių registro Žemės gelmių išteklių dalies.

Kai minėtas skirtumas viršija 10 %, markšeiderinio plano arba, esant reikalui, ir tiesioginio žemės gelmių tyrimo pagrindu rengiama papildomos žvalgybos ataskaita. Šiuo atveju Naudojimo projekto rengimas sustabdomas ir atnaujinamas tik po to, kai Lietuvos geologijos tarnyba Žemės gelmių išteklių aprobavimo komisijos siūlymu priima sprendimą įrašyti į Žemės gelmių registro Žemės gelmių išteklių dalį perskaičiuotus telkinio išteklius.

19. *Kasybos dalyje* nagrinėjami naudingojo sluoksnio slūgsojimo sąlygų ypatumai bei jo išgavimo būdo ir priemonių parinkimo principai. Naudojimo projekto kasybos dalį sudaro šie pagrindiniai skyriai:

19.1. *Kasybos sąlygos.* Geologinės dalies duomenų pagrindu apibūdinami ir analizuojami telkinio paviršiaus, infrastruktūros ir kiti ypatumai, galintys daryti įtaką projektiniams

sprendiniams, kaip antai: reljefas, užstatymas, esami keliai, numatomų kasti dangos, naudingojo sluoksnio ir aslos nuogulų medžiaginė sudėtis, jų fizinis bei cheminis stabilumas (pavojingumo potencialas), laikinosios sąvartos, esami kasybos atliekų įrenginiai, žaliavos ir gatavos produkcijos sandėliai, veikianti drenažo bei elektros tiekimo sistema ir kt. Skyriuje nagrinėjamos galinčios daryti įtaką projektinių sprendinių priėmimui suinteresuotų valstybės ir vietos savivaldos įstaigų bei institucijų pastabos, pareikštos rengiant, derinant žemės sklypo žemėtvarkos projektą bei atliekant planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą, ir glaustai pateikiama, kaip į jas atsižvelgta. Aprašomos naudingojo sluoksnio slūgsojimo sąlygos planuojamų kasybos darbų požiūriu: dangos ir naudingojo sluoksnio storiai, reikalingas gavybos pakopų skaičius, asloje paliekamo apsauginio sluoksnio storis, apvandeninto naudingojo sluoksnio išgavimo būdas, durpyno maitinimo vandeniu ir nusausinimo sąlygos, telkinio išteklių naudojimo eiliškumas ir kiti kasybos eigą, taupų išteklių naudojimą ir atliekų mažinimą sąlygojantys faktoriai. Visi techniniai Naudojimo projekto sprendiniai, nagrinėjami kituose kasybos dalies skyriuose, yra tiesiogiai ar netiesiogiai susieti su šiame skyriuje pateikta informacija.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISAK00001-80

19.2. *Išgaunamieji telkinio ištekliai.* Apskaičiuojami naudingosios iškasenos nuostoliai masyve (paliekami ištekliai šlaituose, bermose, asloje, neparankiuose gavybai plotuose, apsauginėse juostose ir kt.) bei atskirti nuo masyvo nuostoliai (ištekliai, nukasami su dangos ar bergždo sluoksniais bei prarandami transportuojant naudingąją iškaseną). Pagrindžiami nuostolių išskyrimo atskirose projektuojamo telkinio dalyse motyvai, paaiškinama skaičiavimo metodika, pateikiami tipiniai skaičiavimo modeliai bei skaičiavimo formulės. Apskaičiuojamas išgaunamųjų išteklių kiekis tūrio arba masės matais bei procentais nuo aprobuoto jų kiekio.

19.3. *Projektinis karjero našumas ir darbo režimas.* Pagal techninės užduoties sąlygas apskaičiuojamas vidutinis pamainos našumas gavybos ir nuodangos darbuose bei bendra karjero egzistavimo trukmė. Analizuojamas galimas vidutinio pamainos našumo kitimas per metus arba per visą karjero egzistavimo laikotarpį. Durpynuose apskaičiuojama metinė durpių sąranka, galimas išgauti metinis produkcijos kiekis, sezoninis nufrezuojamo sluoksnio storis.

19.4. *Karjero mechanizmai.* Apibūdinami karjero kasybos ir transporto mechanizmų parinkimo kriterijai, nurodomos šių mechanizmų markės, pagrindiniai techniniai parametrai bei jų eksploatacinės savybės. Apskaičiuojamas naudojamų karjere mechanizmų eksploatacinis pamainos našumas gavybos, nuodangos ir rekultivavimo darbuose. Analizuojamas kasybos ir transporto mechanizmų užimtumas arba poreikis pagal kasybos darbų sistemoje aprašytas technologines operacijas, įskaitant žaliavos bei dangos transportavimui reikalingų priemonių skaičių. Mechanizmų našumo apskaičiavimas pateikiamas nurodant skaičiavimo metodiką, panaudotas formules, jas sudarančių simbolių paaiškinimus bei šių formulių publikavimo šaltinius.

19.5. *Kapitaliniai karjero įrengimo darbai.* Aprašoma planuojamų veiksmų ir darbų visuma, kuriuos būtina atlikti pradinėje telkinio įsisavinimo stadijoje, kurie užtikrins racionalias bei saugias žaliavos gavybos sąlygas per visą telkinio išteklių naudojimo laikotarpį. Pagrindiniai kapitaliniai darbai yra: žaliavos transportavimo kelio statyba, karjero elektrifikavimas, karjero atidengimas (medžių, krūmų, augalinio sluoksnio, dangos nuogulų pašalinimas, laikinų dirvožemio ir grunto sąvartų bei kasybos atliekų įrenginių vietos parinkimas ir jų formavimas, įvažiavimo ir prarėžos tranšėjų vietų parinkimas bei jų iškasimas, vandens surinkimo baseino (zumpfo), vandens nuskaidrinimo baseino ar kitokios sausinimo sistemos įrengimas, laikinų karjero kelių, pralaidų įrengimas, pelkės sausinimo tinklo statyba arba rekonstrukcija.

Naudojimo projekte turi būti pateikiami sprendimai ir pagrindiniai duomenys apie tuos kapitalinius darbus, kurie atliekami pagal atskirus projektus (kelių, elektros linijų, griovių trasų įrengimo vietos ir kt.).

Priklausomai nuo pasirinkto gavybos būdo ir priemonių, naudingosios iškasenos rūšies bei slūgsojimo sąlygų, ne visi aukščiau išvardyti kapitaliniai darbai yra būtini, taip pat gali būti numatomi ir kitokio pobūdžio darbai, kurių neatlikus nebus galima eksploatuoti naudingosios iškasenos. Projekte apskaičiuojamos kapitalinių darbų apimtys, jų atlikimo trukmė, naudojami mechanizmai, reikalingas medžiagų asortimentas ir kiekis.

Rengiant naudojamo ar apleisto telkinio su išlikusia buvusių kasybos darbų infrastruktūra Naudojimo projektą, Projekto rengėjo nuožiūra gali būti rengiamas kapitalinių karjero įrengimo darbų skyrius, arba duomenys apie anksčiau atliktus kapitalinius telkinio įsisavinimo darbus pateikiami kituose Naudojimo projekto skyriuose.

19.6. *Kasybos darbų sistema.* Skyriuje pateikiami kasybos darbų sistemos elementai, geriausiai atitinkantys planuojamos išgauti žaliavos rūšį bei pasirinktą gavybos būdą. Karjeruose pagrindiniai kasybos darbų sistemos elementai yra šie: dangos ir kasybos pakopų skaičius, jų aukščiai, pakopų šlaitų darbo ir stabilūs kampai, bermos, kasavietės tipas, ekskavatoriaus ar kito kasybos mechanizmo užveigos plotis bei darbo aikštelės plotis, darbų baro ilgio ir vietos kaita laike bei erdvėje, žaliavos išgabenimo iš kasavietės ir jos perdirbimo bei produkcijos sandėliavimo karjere (jeigu tai numatoma) būdas ir priemonės. Pagrindinių kasybos darbų sistemos elementų reikšmės nustatomos vadovaujantis technologinio projektavimo normomis, kasybos mechanizmų techniniais parametrais bei projektuojamu metiniu karjero našumu. Kasybos sistemos elementų optimalių projektinių reikšmių parinkimas, įvertinant geriausius prieinamus gamybos būdus, privalo užtikrinti saugias darbo sąlygas karjere, maksimaliai išnaudoti kasybos mašinų ir mechanizmų technines eksploatavimo savybes, minimaliai neigiamai veikti aplinką.

19.7. *Kalendorinis kasybos darbų planas.* Remiantis techninėje užduotyje nurodytu projektuojamu karjero našumu (durpynuose pagal galimą metinį sąrankos dydį) (1 priedas), projektuojamas karjero nuodangos ir gavybos darbų vykdymo eiliškumas kasybos sklype. Pirmiesiems penkeriems nuodangos ir kasybos darbų metams atliekami kasmetiniai darbų kiekių apskaičiavimai, kitiems 15 metų – penkmečių darbų apimtys, likęs išteklių naudojimo laikotarpis į atskirus etapus neskirstomas. Skaičiavimų rezultatai pateikiami lentelėse, papildomai nurodant planuojamo laikotarpio nuodangos ir gavybos darbų baro ilgį bei numatomą jo pasislinkimo per planuojamą laikotarpį atstumą.

Durpyno Naudojimo projekte analizuojamas gavybos laukų plotų išsidėstymo pokytis laike, įvertinant klodų tipų ir durpių rūšių išplitimo laukų pokyčius.

19.8. Kasybos atliekų tvarkymo planas.

Žemės gelmių naudotojas, kurio ūkinėje komercinėje veikloje susidaro kasybos atliekos, privalo parengti kasybos atliekų tvarkymo planą, kaip kasybos atliekas sumažinti iki minimumo, jas apdoroti, panaudoti ir šalinti, atsižvelgiant į tvaraus vystymo principą, kad būtų sustabdytas ar kiek galima sumažintas bet koks neigiamas poveikis aplinkai ar žmonių sveikatai, kurį sukelia kasybos atliekų tvarkymas. Kasybos atliekų tvarkymo planas rengiamas siekiant užkirsti kelią arba iki minimumo sumažinti kasybos atliekų kiekį ir jų žalingumą jas kaupiant ir sandėliuojant bei siekiant jas utilizuoti, panaudojant jas pakartotiniam perdirbimui arba karjero rekultivavimui, jeigu tai yra leistina aplinkosauginiu požiūriu. Skyriuje analizuojami kasybos atliekų susidarymo šaltiniai, atliekų kiekis bei sudėtis, kasybos atliekų ar jų įrenginių tvarkymo bei atliekų utilizavimo techniniai sprendiniai.

Kasybos atliekų tvarkymo plano skyrius rengiamas vadovaujantis mutatis mutandis Bendraisiais kasybos atliekų tvarkymo plano rengimo reikalavimais (4 priedas) ir Atliekų naudojimo ar šalinimo techninių reglamentų rengimo metodinėmis rekomendacijomis, patvirtintomis aplinkos ministro 2008 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. D-111 (Žin., 2008, Nr. [26-942](#)).

Šio Naudojimo projekto skyriaus rengimas yra neprivalomas žemės gelmių naudotojui, kuris turi Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimą, išduotą pagal Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, atnaujinimo ir panaikinimo taisykles, patvirtintas aplinkos ministro 2002 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 80 (Žin., 2002, Nr. [85-3684](#)), skirtą kasybos

atliekoms tvarkyti ir saugoti kasybos atliekų įrenginiuose, nurodytuose aplinkos ministro įsakymu patvirtintame Kasybos atliekų tvarkymo tvarkos apraše.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISAK00001-80

19.9. *Karjero vidaus keliai.* Atskirai aprašomi reikalavimai projektuojamo karjero pastoviems (kurie bus naudojami ilgiau kaip 3 metus) ir laikiniams vidaus keliams (plotis, polinkio kampai, posūkio spinduliai, kelkraščiai, apsauginiai pylimėliai ir grioviai, dangų konstrukcija), pritaikant juos konkrečioms projektavimo sąlygoms (kelio pagrindo grunto tipas, projektuojamas eismo intensyvumas, panaudojamų autotransporto priemonių markės ir kt.). Numatomos vidaus kelių tiesimo, priežiūros ir remonto priemonės, šių darbų periodiškumas ir darbo bei medžiagų sąnaudos.

19.10. *Karjero nusausinimas.* Šis skyrius rengiamas tuo atveju, jeigu naudingųjų iškasenų gavyba karjere bus tiesiogiai susijusi su požeminių vandenų horizontų statinio arba pjezometrinio lygio pažeminimu. Projektuojama siurblių, vandens surinkimo zumpfų, atvirų vandens nuvedimo į zumpfus griovių, vandens sėsdintuvų, skirtų savaiminiam apsivalymui nuo kietų nešmenų, išdėstymo schema pradiniam telkinio įsisavinimo etape bei galimi šios schemos pokyčiai per visą karjero egzistavimo laikotarpį. Atsižvelgiant į apskaičiuotą vandens pritekėjimo į kasavietę kiekį bei suderinus su Projekto užsakovu, parenkami vandens išpumpavimo siurbliai, analizuojamas jų apkrovimas įprastomis ir ekstremaliomis darbo sąlygomis, numatomas rezervinių siurblių įrengimas, saugant karjerą nuo užtvindymo. Planuojant nusausinti kasavietę savitaka, pateikiami sausinimo griovių skersiniai ir išilginiai profiliai bei drenuojamo vandens priimtuvų charakteristikos.

19.11. *Karjero elektrifikavimas.* Skyrius rengiamas, jeigu karjere bus naudojama elektros energija. Nagrinėjami: projektinis elektros energijos poreikis, jo kitimas laike (paroje, metuose ir kt.), elektros tiekimo schemos ypatumai bei elektros priimtuvų charakteristikos, pagrindiniai darbo saugos reikalavimai, dirbant su elektra varomais įrengimais. Jeigu karjero elektrifikavimo klausimai sprendžiami atskirame projekte, tuomet šiame skyriuje nurodomi tik pagrindiniai elektros energijos vartotojai ir principinė elektros energijos tiekimo schema.

19.12. *Karjero paruošimas žiemai.* Tuo atveju, kai karjeras veiks visus metus, numatomos priemonės, medžiagos ir technologijos, skirtos apsaugoti naudingąjį sluoksnį nuo išalimo, taip pat sudaryti saugias darbo žiemos metu sąlygas. Sezoninių gavybos darbų atveju turi būti numatytos priemonės, kurios, laikinai nutraukus gamybą, užtikrintų kasybos šlaitų stabilumą, naudingojo sluoksnio apsaugą nuo neteisėto naudojimo bei nuo kokybės rodiklių ir kasybos sąlygų pablogėjimo.

19.13. *Kasybos darbų sauga.* Pagal Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo [6.8] bei minimalių saugos ir sveikatos darbe reikalavimų išgaunant naudingąsias iškasenas [6.21] nuostatas pateikiami bendrieji darbų saugos reikalavimai kasybos įmonėms bei specifiniai reikalavimai pagal planuojamų darbų ir karjere naudojamų mechanizmų pobūdį. Skyriuje turi būti pateikti didžiausi leistini projektuojamo karjero kasaviečių, kasybos šlaitų, laikinųjų sąvartų ir kasybos atliekų įrenginių parametrai, kurie užtikrina konkrečių karjero kasybos ir transporto mechanizmų bei juos aptarnaujančių darbuotojų saugaus darbo sąlygas. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas darbo saugos reikalavimams, naudojant ekskavatorius – draglainus grunto pakrovimui į transporto priemones, atliekant darbus karjere elektra varomais mechanizmais, išpurenant naudingojo sluoksnio masę sprogdinimu ir kt.

Durpynuose nustatomos pavojingumo grupės dėl durpių polinkio savaime užsidegti, priešgaisrinių juostų pločiai, kelmų sandėliavimo vietos ir jų priešgaisrinės apsaugos juostos, numatomos priemonės, kaip išvengti savaiminio durpių užsidegimo šūsnyse, parenkamos vietos priešgaisriniais vandens baseinams iškasti, šių darbų apimtys ir atlikimo terminai bei kitos priešgaisrinės saugos priemonės.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

20. *Rekultivavimo dalyje* pateikiama išsami kasybos darbais paveikto ploto charakteristika bei nagrinėjami kasybos metu pažeistų žemių rekultivavimo būdai ir priemonės.

20.1. *Rekultivuojamo ploto charakteristika.* Pateikiama esama ir projektuojama viso kasybos darbais numatyto pažeisti telkinio kasybos ir žemės sklypo ploto paviršiaus charakteristika (gavybos, dangos, žaliavos perdirbimo ir kt. darbų zonos, laikinosios sąvartos, kasybos atliekų įrenginiai, privažiavimo keliai, sausinimo sistemos). Analizuojami išeksploatuoto ploto ir baigtinių karjero šlaitų parametrai, dugno reljefas, dugną ir šlaitus sudarančių gruntų pobūdis, projektinis likusio naudingojo sluoksnio kiekis.

Įvertinama durpyno drenažo sistema, apleisti ir jau atsistatančios pelkinės augalijos užimti plotai, ežero atabrada, augmenija, išlikusios nerštavietės ir kiti besiformuojančios biologinės įvairovės elementai.

Pagal susidariusią situaciją bei vadovaujantis Pažeistų žemių, iškasus naudingąsias iškasenas, rekultivavimo metodika [6.13], Metodiniais nurodymais išnaudotiems karjerams, durpynams ir kitaip pažeistai žemei naudoti [6.14] ir Projekto užsakovo nurodytomis karjero rekultivavimo sąlygomis pagrindžiamas racionaliausias pažeisto ploto rekultivavimo būdas. Nurodomas rekultivuojamo ploto pasiskirstymas žemės naudojimo (tikslinės paskirties) požiūriu prieš kasybos darbų pradžią ir užbaigus Naudojimo projekte numatytus rekultivavimo darbus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

20.2. *Rekultivavimo darbų technologija.* Atskirai aprašomi techninio ir biologinio rekultivavimo darbų etapai: šlaitų lėkštinimas, karjero dugno užpylimas ir jo lyginimas, baseino krantų formavimas, žaliavos išvežimo kelio trasos panaudojimas, kasybos atliekų įrenginių likvidavimas arba jų rekultivavimas supylimo vietoje, augalinio sluoksnio paskleidimas, ploto drenažo sistemos sureguliuojimas ir kt. Pateikiami rekultivuojamų šlaitų ir kitų karjero bei aplink jų rekultivuojamų plotų parametrai, numatomo panaudoti mineralinio grunto ir dirvožemio kiekis bei darbų apimtys. Aprašomi rekultivavimo darbų atlikimo būdai ir priemonės, pagrindžiamas papildomai reikalingų medžiagų asortimentas, apskaičiuojamas jų poreikis. Aprašoma visų atliktų skaičiavimų metodika, nurodant taikytas formules, simbolius, dimensijas ir kt. Apibūdinami rekultivavimo darbuose naudojami mechanizmai, pateikiamas jų darbo laiko sąnaudų skaičiavimas.

Durpyno Naudojimo projekte įvertinamas drenažinis nuotėkis ir jo sezoninė kaita, patvankos vietų parinkimas, drenažinio nuotėkio ir baseino lygio reguliavimo sistemų pagrindimas.

Išskiriami apželdinimo ar medžių sodinimo plotai, pasiūloma žolynų ir medžių sodinukų sudėtis.

Projektuojant karjero šlaitų lėkštinimą, kasybos atliekų įrenginių rekultivavimą, rekultivuojamos teritorijos drenažo sistemos įrengimą ir kitus sudėtingesnius darbus, turi būti sudaromos ir pateikiamos projekto grafiniuose prieduose šių darbų atlikimo technologinės schemas.

20.3. *Rekultivavimo darbų terminai.* Išskiriami darbų atlikimo etapai arba vadovaujantis kalendoriniu gavybos darbų planu sudaromas kalendorinis karjero rekultivavimo grafikas. Analizuojamas rekultivavimo darbų pasiskirstymo tolygumas per visą karjero egzistavimo laikotarpį. Pateikiamos darbų apimčių pagal atskiras pagrindinių darbų rūšis bei pagal jų atlikimo etapus apskaičiavimo lentelės. Nurodomos galimos rekultivuoto ploto tolesnio panaudojimo perspektyvos.

21. *Aplinkos apsaugos dalis* rengiama vadovaujantis statybos techniniu reglamentu STR 1.05.05:2004 [6.23], kurio 1 priede nurodyta privaloma šios dalies sudėtis bei atskirų jos skyrių parengimo reikalavimai.

Rengiant Naudojimo projekto aplinkos apsaugos dalį, turi būti įvertinami tie aplinkos komponentai, kuriems darys poveikį planuojama ūkinė veikla, bei pateikiami motyvai, kodėl

nebuvo vertinamas ūkinės veiklos karjere poveikis kitiems aplinkos komponentams. Jeigu planuojama ūkinė veikla gali turėti įtakos Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, turi būti pateikiamas šios įtakos vertinimas.

22. *Ekonominės analizės dalis.* Šioje Naudojimo projekto dalyje atliekamas detalus arba parengtinis telkinio išteklių naudojimo galimybių tyrimas bei pagrindžiamas jų priskyrimas atitinkamai ekonominės vertės kategorijai, nurodytai kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių klasifikacijoje [6.19].

22.1. Vadovaujantis kasybos ir rekultivavimo dalių duomenimis, yra pateikiamas vidurkinių metinių grunto kasimo ir perkėlimo darbų kiekių, jų atlikimui reikalingo darbo laiko ir sunaudojamų pagrindinių eksploatacinių medžiagų kiekio apskaičiavimas. Skaičiavimuose turi būti atskirai išskiriama darbų apimčių, darbo laiko ir medžiagų sąnaudų dalis, tenkanti karjero rekultivavimui.

22.2. Vadovaujantis Statinių statybos skaičiuojamųjų kainų nustatymo rekomendacijomis [6.24], sudaromos karjero įrengimo kapitalinių darbų, jo atidengimo, naudingosios iškasenos gavybos bei karjero rekultivavimo darbų sąmatos. Atskirai išskiriama sąlyginė 1 ha telkinio rekultivavimo darbų kaina. Sąmatos sudaromos:

22.2.1. visais atvejais, kai planuojama metinė gavyba viršija 100 000 kub. m bei išgaunamųjų išteklių kiekis telkinyje viršija 2 000 000 kub. m, o durpynuose – metinė gavyba viršija 200 000 kub. m;

22.2.2. kitais atvejais, Projekto užsakovo pageidavimu (tai nurodoma techninėje užduotyje).

22.3. Atveju, kai pagal 22.2 punkto nuostatą sudaromos sąmatos, Naudojimo projekte privaloma pateikti suvestinės sąmatos duomenis ir jų analizę.

22.4. Atveju, kai neatliekami 22.2 punkte nurodyti ekonominiai skaičiavimai, išteklių ekonominė vertė pagrindžiama remiantis analogija su panašiomis sąlygomis jau eksploatuojamais telkiniais ar skaičiavimais naudojant katalogus, kad telkinio išteklių naudojimas ekonominiu požiūriu bus naudingas.

22.5. Remiantis 22.3 ir 22.4 punktuose nurodytais duomenimis, telkinio ištekliams suteikiama atitinkama kategorija bei koreguojamas jų identifikavimo kodas [6.19].

22.6. Vadovaujantis LR mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymu [6.6], nurodomas valstybinio mokesčio už karjere išgaunamus gamtos išteklius tarifas ir apskaičiuojama metinė mokesčio už išgaunamus išteklius suma (taikant projekto rengimo metu galiojantį tarifą).

23. *Aiškinamojo teksto priedai* – tai dokumentų, nurodančių Naudojimo projekto rengimo juridinį pagrindą bei pagrindžiančių projektinių sprendinių priėmimo teisėtumą, kopijos, patvirtintos Projekto rengėjo antspaudu ir jo atsakingo asmens parašu.

23.1. Aiškinamojo teksto priedų kopijos pateikiamos Naudojimo projekte po aiškinamojo teksto dalies.

23.2. Prieduose privalo būti pateikta techninė projektavimo užduotis, telkinio išteklių aprobavimo (patvirtinimo) protokolas, leidimo naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes, telkinio išteklių naudojimo sutarties kopijos, skirtos kasybos sklypo planas bei nustatyta tvarka parengti žemės sklypo formavimo dokumentai (suderintas projektuojamo ploto detalusis ar specialusis planas, apskrities viršininko įsakymas dėl žemės nuomos sutarties sudarymo, žemės nuomos sutartis, pažyma apie išnuomoto arba nuosavybės teise priklausančio žemės sklypo įregistravimą Nekilnojamojo turto registre, žemės sklypo planas ir kt.).

23.3. Jeigu prieš rengiant Naudojimo projektą buvo atliktos poveikio aplinkai vertinimo procedūros, prieduose pateikiamas atsakingos institucijos motyvuotas sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių išnuomotame žemės plote.

23.4. Pateikiamas 1:10 000 ÷ 1:50 000 mastelio projektinis rekultivuoto ploto planas, iliustruojantis rekultivuoto ploto santykį su aplinkinių žemių masyvais bei karjero aplinkinės zonos inžineriniais ir gamtiniais objektais – keliais, vandens telkiniais, melioracijos įrenginiais ir kt.

23.5. Turi būti pateikta visa aktualiai susirašinėjimų su valstybės įstaigomis ir institucijomis, vykusių derinant telkinio išteklių naudojimo sąlygas ir turėjusių įtakos priimant konkrečius sprendinius, medžiaga.

23.6. Jeigu kasybos darbuose numatyta panaudoti mašinas ir mechanizmus, kurių techniniai parametrai nėra publikuoti viešai prieinamos bei Naudojimo projekte išvardytos metodinės literatūros šaltiniuose, aiškinamojo teksto prieduose turi būti pateiktos šių mechanizmų techninių pasų ar kitokių oficialių aprašų su nurodytomis pagrindinėmis techninėmis charakteristikomis kopijos.

24. *Grafiniai priedai* – tai pasirinkto mastelio planai, schemas bei pjūviai, grafiniu būdu iliustruojantys projekto aiškinamajame tekste pateiktus duomenis ir priimtus sprendinius. Bendroju atveju parengiami šie grafiniai priedai:

24.1. *Telkinio markšneiderinis planas*, sudarytas vadovaujantis Markšneiderinių darbų atlikimo kietųjų naudingųjų iškasenų telkiniuose laikinųjų taisyklių [6.20] 9, 10, 19, 20.1–20.6 punktų nuostatomis.

24.2. *Geologiniai-litologiniai pjūviai*, sudaryti vadovaujantis 1993–1995 metais parengtomis Kietųjų naudingųjų iškasenų telkinio tyrimo ir išteklių klasifikavimo rekomendacijomis (3 priedas).

24.3. *Naudingosios sluoksnio kraigo, pado, storių, dangos sluoksnio storių, požeminio vandens lygio ir kiti planai*, kuriuose izolinijomis, pravedamomis tarp plane išdėstytų atskirų sluoksnių parametrų nustatymo taškų (gręžinių, šurfų, nuovalų ir pan.), iliustruojamos naudingosios sluoksnio slūgsojimo ir jo kasybos sąlygos.

24.4. *Išteklių apskaičiavimo planas*, sudarytas Taisyklių 18.4 punkto antrojoje pastraipoje nurodytu atveju, vadovaujantis Kietųjų naudingųjų iškasenų telkinio tyrimo ir išteklių klasifikavimo rekomendacijomis (3 priedas).

24.5. *Nuostolių apskaičiavimo planas* iliustruoja kasybos dalies skyrių „Išgaunamieji telkinio ištekliai“. Plane išskiriami telkinio plotai, kuriuose naudingosios iškasenos gavyba neplanuojama, nes negali būti vykdoma dėl gamtinių techninių, ekonominių ar kitokių priežasčių. Brėžinys papildomas projektuojamo karjero išorinių šlaitų, kuriuose skaičiuojami naudingosios iškasenos nuostoliai, pjūviais, nurodant šių šlaitų parametrus.

24.6. *Karjero įrengimo kapitalinių darbų planas* – tai paruošiamųjų karjero įrengimo darbų, užtikrinančių saugų ir racionalų telkinio išteklių naudojimą, visuma: bendras projektuojamų darbų ir įrenginių išdėstymo planas, projektuojamų privažiavimo kelių, drenažo sistemos įrenginių, įvažiavimo bei prarėžos tranšėjų, laikinųjų sąvartų, kitų projektuojamų statinių bei kasinių išilginiai ir skersiniai profiliai, nurodant jų projektinius parametrus bei pagrindinių darbų apimtį ir medžiagų kiekius.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISAK00001-80

24.7. *Kasybos darbų sistemos planas* – atitinkamo aiškinamojo teksto skyriaus sprendinių pavaizdavimas plane ir pjūvyje schematiškai pateikiant projektuojamą kasaviečių, privažiavimo kelių, laikinųjų sąvartų, kasybos atliekų įrenginių išdėstymą išnuomoto žemės sklypo plote, pagrindinius kasaviečių parametrus, jų išsidėstymą viena kitos ir karjero išorinių kontūrų atžvilgiu, pagrindinių kasybos ir transporto mechanizmų išsidėstymą kasavietėse. Vadovaujantis šiame brėžinyje pateiktais techniniais sprendiniais, sudaromi numatomų panaudoti kasybos mechanizmų kasaviečių pasai, kuriuose nurodyti parametrai privalo atitikti kasybos mechanizmų technines charakteristikas ir darbų saugos reikalavimus.

Punkto pakeitimai:

24.8. *Nuodangos darbų kalendorinis planas* – pateikiami nuimamo dirvožemio bei mineralinės dangos pakopų storiai, atitinkamo laikotarpio darbų plotas ir nuimamas grunto kiekis, darbų vykdymo kryptis, dirvožemio ir grunto transportavimo keliai, laikinų sąvartų supylimo ir kasybos atliekų įrenginių statybos vietos, jų parametrai bei formavimo kalendorinis planas ir kt.

24.9. *Kasybos darbų kalendorinis planas* – nurodomas projektinis kasybos pakopos aukštis, planuojamas išorinis gavybos ploto kontūras, atitinkamo laikotarpio kasybos darbų plotas ir išgaunamo naudingojo sluoksnio tūris, darbų baro pasislinkimo kryptys, naudingojo sluoksnio transportavimo keliai ir kt. Tuo atveju, kai naudingojo sluoksnio gavybą planuojama vykdyti keliomis pakopomis, sudaromas atskirai kiekvienos pakopos kalendorinis kasybos darbų planas.

Nuodangos ir kasybos darbų kalendoriniuose planuose pateikiamos išskirtų laikotarpių plotų ir darbų kiekių apskaičiavimo lentelės.

24.10. *Karjero planas po „n“ metų eksploataavimo* – parodoma projektuojama karjero (išskyrus durpynus) būklė, praėjus „n“ metų po karjero įrengimo. Skaičius „n“ parenkamas Projekto rengėjo nuožiūra, priklausomai nuo konkrečių kasybos sąlygų bei projektuojamo karjero našumo ir gylio. Jeigu kasybos sąlygos nesudėtingos (viena dangos ir viena gavybos pakopa), šiame plane pateikiama karjero būklė, praėjus $3 \div 5$ metams nuo projekto įgyvendinimo pradžios. Esant sudėtingoms naudingojo sluoksnio gavybos sąlygoms, laikotarpis, per kurį karjeras pasieks projektinį gylį, gali sudaryti 15 ir daugiau metų. Jeigu Naudojimo projekte numatyta, kad karjero projektinis gylis nebus pasiektas per 15 metų, šiame grafiniame priede pateikiama karjero būklė, praėjus 15 metų nuo eksploataavimo darbų pradžios.

Planas sudaromas vadovaujantis Taisyklių 24.1 punkto nuostata. Jame pateikiami visi karjero būklės pavaizdavimo laikotarpiu numatomi kapitalinių darbų objektai, karjero kasaviečių šlaitai, laikinosios sąvartos, kasybos atliekų įrenginiai, vidaus keliai, karjero nusausinimo sistema ir kt.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISAK00001-80

24.11. *Karjero rekultivavimo darbų kalendorinis planas*. Pateikiami karjero rekultivavimo etapai, rekultivuojamų plotų kalendorinis pasiskirstymas, iškastos ertmės (karjero šlaitų ir dugno) rekultivavimo darbų sprendiniai, vyraujančios grunto, sukaupto kasybos atliekų įrenginiuose bei iškastoje ertmėje arba slūgsančio natūralioje būklėje karjero šlaituose ir dugne, perkėlimo kryptys bei jo perkėlimo eiliškumas ir būdai. Plane prie gręžinių pateikiamas projektinis likusio naudingojo sluoksnio storis, rekultivavimo metu supilto (nukasto) sluoksnio storis bei išeksploduoto ir rekultivuoto paviršiaus altitudės. Planas papildomas karjero šlaitų lėkštinimo, drenažo įrenginių atstatymo arba naujų įrenginių (griovių, pralaidų, greitviečių ir kt.) statybos, esant reikalui – kasybos atliekų įrenginių ir atskirų karjero dugno elementų formavimo brėžiniais, schemomis, profiliais.

Projekto rengėjo nuožiūra esant specifinėms karjero rekultivavimo sąlygoms (didelės žemės darbų apimtys, sudėtingas rekultivuojamo ploto reljefas ir pan.) rekultivavimo darbų planas gali būti papildytas grunto kasimo ir perkėlimo darbų kartogramomis, šių darbų apimčių apskaičiavimo vertikaliais pjūviais ir kt.

24.12. *Rekultivuoto ploto geologiniai pjūviai* sudaromi siekiant pavaizduoti reljefą ir geologinę sandarą, užbaigus karjero rekultivavimo darbus. Informacinėje skaleje, esančioje po pjūviais, papildomai nurodomas rekultivuojant supilto (nukasto) grunto sluoksnio storis bei projektinis rekultivuoto paviršiaus nuolydis. Pjūvių linijų išdėstymas plane turėtų atitikti telkinio geologinę dalį iliustruojančių geologinių-litologinių pjūvių linijų išdėstymą. Siekiant išryškinti projekto sprendinių pagrįstumą, gali būti pravedami papildomi pjūviai per charakteringus rekultivuojamo ploto taškus.

24.13. *Rekultivuoto telkinio planas*. Naudojant standartinius topografinius ženklus [6.22] (esant reikalui gali būti panaudoti specifiniai ženklai, kurių reikšmė paaiškinama plano sutartiniuose ženkluose), pateikiamas projektinis rekultivuoto ploto vaizdas kasybos ir žemės sklypų ribose. Rekultivuoto ploto paviršiaus reljefas vaizduojamas izolinijomis, geologinė informacija (išteklų apskaičiavimo kontūrai, gręžinių vietos, geologinė informacija prie gręžinių, geologinių pjūvių linijos ir kt.) nepateikiama.

25. Atskirais atvejais Projekto rengėjo nuožiūra gali būti sudaromi ir kiti grafiniai priedai, neišvardyti šių Taisyklių 24.1–24.13 punktuose.

VII. NAUDOJIMO PROJEKTO DERINIMAS IR TVIRTINIMAS

26. Parengtas bei Projekto rengėjo pasirašytas Naudojimo projektas turi būti suderintas su:

26.1. Projekto užsakovu;

26.2. miškų urėdija (planuojant naudingųjų iškasenų gavybą valstybinio miško plotuose);

26.3. vietos savivaldos vykdomąja institucija. Atveju, kai projektuojamo telkinio paviršių arba jo dalį užima drenuotų žemių masyvai bei kai projekte yra numatyta drenažo įrenginių statyba ar esamų įrenginių rekonstrukcija, – ši institucija derina ir Naudojimo projekto klausimus, susijusius su melioracija;

26.4. apskrities viršininku (suderinus su rajono žemėtvarkos skyriumi, apskrities žemės tvarkymo departamentu);

26.5. regiono aplinkos apsaugos departamentu;

26.6. valstybine darbo inspekcija;

26.7. atitinkama priešgaisrinės apsaugos institucija (kai rengiami durpių išteklių Naudojimo projektai).

27. Esant specifinėms telkinio išsidėstymo vietos sąlygoms (pasienio zona, ežero dugnas, saugoma teritorija ir pan.) Naudojimo projektas papildomai derinamas su atitinkama valstybės institucija, reguliuojančia ūkinę veiklą toje teritorijoje.

28. Derinančių institucijų sąrašas gali būti koreguojamas, atsižvelgiant į naujai išleidžiamų teisės aktų reikalavimus.

29. Kiekviena iš minėtų institucijų ar įstaigų vadovaudamasi Viešojo administravimo įstatymo (Žin., 1999, Nr. [60-1945](#)) 28 straipsnyje nurodytu terminu išnagrinėja jos kompetencijai priskirtinus Naudojimo projekto sprendinius ir derina Naudojimo projektą arba raštu nurodo trūkumus, kuriuos būtina pašalinti ar pataisyti.

30. Suderinimai žymimi bei derinančių institucijų pastabos surašomos atskirame lape (2 priedas), kuris įsegamas Naudojimo projekto pradžioje (prieš aiškinamąjį tekstą). Tuo atveju, kai derinanti institucija savo išvadas dėl naudojimo projekto derinimo pateikia atskiru raštu, šis raštas pridedamas prie tvirtinti teikiamo Naudojimo projekto, o suderinimų lape Projekto rengėjas žymi atitinkamos institucijos derinimo rašto datą ir numerį.

31. Suderintas Naudojimo projektas pateikiamas tvirtinti Lietuvos geologijos tarnybai prie Aplinkos ministerijos [6.12, 6.26], kuri per 20 darbo dienų išnagrinėja Naudojimo projektą ir priima sprendimą dėl tvirtinimo arba raštu nurodo trūkumus, kuriuos projekto rengėjas privalo pašalinti.

32. Projekto rengėjas turi teisę Administracinių bylų teisenos įstatymo [6.10] nustatyta tvarka apskusti Naudojimo projektą nagrinėjusių įstaigų, institucijų ir pareigūnų sprendimus arba jų veiksmus.

33. Vienas patvirtintas Naudojimo projekto egzempliorius saugomas Lietuvos geologijos tarnybos Geologijos fonde. Projekto užsakovas rašytiniu prašymu gali apriboti projekte panaudotų jo lėšomis gautų geologinių duomenų apie žemės gelmes naudojimą. Apribojimo terminas negali viršyti 5 metų nuo šių duomenų gavimo Lietuvos geologijos tarnyboje dienos [6.1].

34. Patvirtinto Naudojimo projekto galiojimo terminas nepriklausomai nuo telkinio išteklių naudotojų kaitos siejamas su karjero rekultivavimo darbų pabaiga, išskyrus Taisyklių VIII skyriuje numatytus atvejus. Keičiantis telkinio išteklių naudotojui, Naudojimo projektas abipusiu susitarimu tarp ūkio subjektų gali būti perduotas kitam juridiniam asmeniui ar jų grupei, veikiančiai pagal jungtinės veiklos sutartį ir turinčiai nustatyta tvarka išduotą leidimą [6.15] naudoti atitinkamo telkinio išteklius.

35. Žemės sklypas kasybos darbams vykdyti įgyjamas Žemės įstatymo [6.3] bei žemės sklypų formavimą ir žemės tikslinės paskirties keitimą reglamentuojančių teisės aktų [6.17, 6.18] nustatyta tvarka.

VIII. NAUDOJIMO PROJEKTO PAPILDYMO RENGIMAS

36. Naudojimo projektas turi būti papildytas tuo atveju, kai numatomi keisti:

36.1. bent vienas iš pagrindinių kasybos darbų sistemos elementų (karjero atidengimo būdas, kasaviečių, pakopų, karjero vidaus kelių, kasybos atliekų įrenginių, laikinųjų sąvartų ir kt. parametrai ir/ar išdėstymas bei šių kasybos darbų sistemos elementų tarpusavio sąryšis);

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-80](#), 2008-05-09, *Žin.*, 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISAK00001-80

36.2. išskirto kasybos arba išnuomoto žemės sklypo plotas ir/arba ribos (kai ploto pokytis viršija projektinį: telkiniuose, kurių bendras plotas mažesnis kaip 5 ha – 20 %, kai telkinių plotas viršija 5 ha – 10 %);

36.3. numatytų karjero rekultivavimo darbų pobūdis ar sąlygos;

36.4. naudingosios iškasenos gavybos apimtys (faktinė kasavietės padėtis daugiau kaip 10 metų atsilieka nuo nurodytos Naudojimo projekto gavybos darbų kalendoriniame plane), gavybos darbų eiliškumas skirto kasybos sklypo plote.

Visais atvejais (nepakitęs kasybos darbų sistemai, išgaunamo naudingojo sluoksnio kiekiui ir kt.) praėjus 20 metų nuo Naudojimo projekto sudarymo, jis turi būti papildomas iš naujo sudarytais kalendoriniais nuodangos ir gavybos darbų planais.

Šio punkto reikalavimai dėl naudojimo projekto papildymo netaikomi, kai pagal faktinės gavybos duomenis iki karjero egzistavimo pabaigos liko ne daugiau kaip 3 metai.

Papildyta pastraipa:

Nr. [1-05](#), 2006-01-30, *Žin.*, 2006, Nr. 14-518 (2006-02-04), i. k. 106517AISAK00001-05

37. Naudojimo projektas taip pat gali būti papildomas dėl pasikeitusių teisės aktų, reglamentuojančių žemės gelmių išteklių naudojimą, atitinkamų nuostatų ar telkinio išteklių naudojimo sutarties sąlygų.

38. Naudojimo projekto papildymą sudaro trumpas aiškinamasis tekstas, kuriame nurodoma papildymo priežastis bei aprašomi pakeitimai, atliekami atitinkamoje Naudojimo projekto dalyje. Pakeitimai iliustruojami brėžiniais, sudarytais pagal šių Taisyklių reikalavimus. Esant reikalui, pateikiamos dokumentų, kuriais vadovaujantis buvo atlikti pakeitimai, kopijos. Tuo atveju, kai anksčiau parengtame Naudojimo projekte nebuvo rengta ekonominė dalis, papildyme pateikiami duomenys, nurodyti Taisyklių 22.3 arba 22.4, arba 22.5 punktuose.

Punkto pakeitimai:

Nr. [1-05](#), 2006-01-30, *Žin.*, 2006, Nr. 14-518 (2006-02-04), i. k. 106517AISAK00001-05

39. Naudojimo projekto papildymas turi būti suderintas su:

39.1. Projekto užsakovu – visais atvejais;

39.2. valstybine darbo inspekcija, jeigu keičiama kasybos darbų sistema, naudingosios iškasenos išteklių išgavimo būdas arba priemonės;

39.3. rajono žemėtvarkos skyriumi, apskrities žemės tvarkymo departamentu, apskrities viršininku ir regiono aplinkos apsaugos departamentu, jeigu keičiamas išnuomoto žemės sklypo plotas ir/arba ribos bei karjero rekultivavimo sąlygos.

40. Tuo atveju, kai Naudojimo projekto papildymas rengiamas dėl priežasčių, nurodytų šių Taisyklių 36.4 ir 37 punktuose, papildymą derina tik Projekto užsakovas.

41. Naudojimo projekto papildymas, suderintas pagal šių Taisyklių 39–40 punktus, pateikiamas tvirtinti Lietuvos geologijos tarnybai.

IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

42. Juridiniai asmenys bei šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartį, turintys Lietuvos geologijos tarnybos išduotą leidimą naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes [6.15], gali naudoti naudingąsias iškasenas ir ertmes tik turėdami šiose Taisyklėse nustatyta tvarka parengtą, suderintą ir patvirtintą Naudojimo projektą [6.1].

43. Atsakomybė už naudingųjų iškasenų gavybą be Naudojimo projekto yra numatyta Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse.

44. Aplinkos ministerija ir Lietuvos geologijos tarnyba pagal kompetenciją kontroliuoja naudingųjų iškasenų ir žemės gelmių ertmių naudojimą bei turi teisę patikrinti, kaip vykdomi šių Taisyklių reikalavimai naudingųjų iškasenų ir ertmių naudojimo darbų atlikimo vietoje.

Naudingųjų iškasenų (išskyrus
angliavandenilius) ir žemės gelmių ertmių
naudojimo projektų rengimo taisyklių
1 priedas

.....rajonotelkinio..... ištekliai
naudojimo projekto rengimo techninė užduotis

1. Projekto užsakovas
2. Telkinio (*telkinio dalies*) ištekliai
(išteklių aprobavimo (patvirtinimo) data ir vieta, protokolo Nr., išteklių panaudojimo sritis, likusių išteklių kiekis)
.....
3. Kasybos sklypas
(plotas, skyrimo data, leidimo naudoti telkinio išteklius Nr.)
4. Žemės sklypas
(plotas, nuomos sutarties Nr., sudarymo data)
5. Projektinis karjero našumas
6. Karjero darbo režimas:
(sezoniškumas, darbo pamainų skaičius per parą)
gavybos darbai
nuodangos darbai
rekultivavimo darbai
7. Pagrindiniai technologiniai procesai
(žaliavos išgavimo būdas, transportavimo atstumas ir keliai, kasybos atliekų tvarkymas ir pan.)
.....
8. Pagrindinės kasybos ir transporto mašinos bei mechanizmai:
(pavadinimas, markė, turimas kiekis, numatoma panaudojimo sritis)
ekskavatorius
buldozeris ir t.t.
9. Karjero rekultivavimo sąlygos
10. Specifiniai reikalavimai
(kurie nurodyti įstaigų ir institucijų, derinusių žemės sklypo formavimo bei planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentus)
.....
11. Kitos sąlygos
(papildomi nurodymai, pageidavimai ir pan., kuriuos pateikia projekto užsakovas)
.....
12. Projekto rengėjas
13. Projekto parengimo data

Projekto rengėjas

Projekto užsakovas

(pareigos)

(parašas)

(v., pavardė)

A. V.

(pareigos)

(parašas)

(v., pavardė)

A. V.

Naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius) ir žemės gelmių ertmių naudojimo projektų rengimo taisyklių
2 priedas

(projekto užsakovas) (telkinio ir naudingosios iškasenos pavadinimas) **IŠTEKLIŲ
NAUDOJIMO PROJEKTO SUDERINIMŲ LAPAS**

SUDERINTA (derinančių institucijų sąrašas gali keistis, žr. Taisyklių 28 punktą):

1 .Projekto užsakovas

2. Miškų urėdija (planuojant naudingųjų iškasenų gavybą valstybinio miško plotuose)

3. Vietos savivaldos vykdomoji institucija. Atveju, kai projektuojamo telkinio paviršių arba jo dalį užima drenuotų žemių masyvai bei kai projekte yra numatyta drenažo įrenginių statyba ar esamų įrenginių rekonstrukcija – ši institucija derina ir Naudojimo projekto klausimus, susijusius su melioracija.

4. Apskrities viršininkas

Apskrities žemės tvarkymo departamentas

Rajono žemėtvarkos skyrius

6. Regiono aplinkos apsaugos departamentas

7. Valstybinė darbo inspekcija

8 Rajono priešgaisrinės apsaugos tarnyba (kai rengiami durpių išteklių Naudojimo projektai).

Naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius) ir žemės gelmių ertmių naudojimo projektų rengimo taisyklių
3 priedas

REKOMENDUOJAMA METODINĖ LITERATŪRA

1. Žvyro ir smėlio telkinių tyrimo ir išteklių klasifikavimo rekomendacijos, VIK 1993-12-07 posėdyje (protokolas Nr. 16(41)) rekomenduotos naudoti visiems juridiniams ir fiziniams asmenims, atliekantiems žvyro ir smėlio telkinių paiešką ir žvalgybą. – Lietuvos geologijos tarnybos Geologijos fondas.

2. Molio telkinių tyrimo ir išteklių klasifikavimo rekomendacijos, VIK 1994-10-27 posėdyje (protokolas Nr. 7(50)) rekomenduotos naudoti visiems juridiniams ir fiziniams asmenims, atliekantiems molio telkinių paiešką ir žvalgybą. – Lietuvos geologijos tarnybos Geologijos fondas.

3. Dūpės telkinių tyrimo ir išteklių klasifikavimo rekomendacijos, VIK 1993-12-20 posėdyje (protokolas Nr. 17(42)) rekomenduotos naudoti visiems juridiniams ir fiziniams asmenims, atliekantiems dūpės telkinių tyrimus. – Lietuvos geologijos tarnybos Geologijos fondas.

4. Karbonatinių uolienų telkinių tyrimo ir išteklių klasifikavimo rekomendacijos, VIK 1995-01-19 posėdyje (protokolas Nr. 1(51)) rekomenduotos naudoti visiems juridiniams ir fiziniams asmenims, atliekantiems karbonatinių uolienų telkinių paiešką ir žvalgybą. – Lietuvos geologijos tarnybos Geologijos fondas.

5. Projekto užsakovo parengti įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos vietiniai (lokaliniai) norminiai teisės aktai.

6. Žemės kasimo mašinų saugos standartai:

6.1. LST EN 474-1+A1:2000 – 1 dalis. Bendrieji reikalavimai;

6.2. LST EN 474-2:2000 – 2 dalis. Reikalavimai traktoriniams buldozeriams;

6.3. LST EN 474-3:2000 – 3 dalis. Reikalavimai krautuvams;

6.4. LST EN 474-4:2000 – 4 dalis. Reikalavimai krautuvams su atvirkščiu mechaniniu kaušu;

6.5. LST EN 474-5+AC:2000 – 5 dalis. Reikalavimai hidrauliniais ekskavatoriams;

6.6. LST EN 474-6+AC:2000 – 6 dalis. Reikalavimai savivarčiams;

6.7. LST EN 474-7:2000 – 7 dalis. Reikalavimai skreperiams.

7. SN ir T 2.05.07-85*.

8. Basalykas A. Lietuvos TSR Fizinė geografija. II dalis. – Vilnius: „Mintis“, 1965.

9. UAB „Sistela“ parengti ir patikslinti normatyvų rinkiniai pagal 2004 m. liepos mėn. rinkos kainų lygį (su šiais normatyvais galima susipažinti Aplinkos ministerijoje ir UAB „Sistela“ (Žalgirio g. 88, Vilnius)):

9.1. Statybos resursų skaičiuojamosios rinkos kainos;

9.2. Sustambinti statybos darbų kainų apskaičiavimai;

9.3. Statinių statybos skaičiuojamųjų kainų palyginamieji ekonominiai rodikliai.

10. Nerūdinių statybinių medžiagų įmonių technologinio projektavimo normos. – Leningradas: „Stroiizdat“, 1977 (rusų k.).

11. Malyševa N. A., Sirenko V. N. Nerūdinių statybinių medžiagų telkinių eksploatavimo technologija. – Maskva: „Nedra“, 1986 (rusų k.).

12. Dektiariov A. P. ir kt. Žemės darbų kompleksinis mechanizavimas. – Maskva: „Stroiizdat“, 1987 (rusų k.).
 13. Statybinių medžiagų gavybos žinynas. – Maskva: „Nedra“, 1988 (rusų k.).
 14. Rževskij V. V. Atvirų kasybos darbų procesai. – Maskva: „Nedra“, 1985 (rusų k.).
 15. Karjerų elektrifikavimas. – Maskva: „Nedra“, 1986 (rusų k.).
 16. Tipiniai projektiniai sprendiniai 409-023-43. Kasybos darbų sistemos elementai nerūdinių statybinių medžiagų pramonės karjeruose. – Leningradas: „Gipronerūd“, 1978 (rusų k.).
 17. Melnikov N. V. Trumpas atvirų kasybos darbų žinynas. – Maskva: „Nedra“, 1982 (rusų k.).
 18. Statybinės mašinos. Žinynas. – Maskva: „Mašinostrojenije“, 1976 (rusų k.).
 19. Durpių žinynas. – Maskva: „Nedra“, 1982 (rusų k.).
 20. Hidrogeologo žinynas, red. M. E. Altovskis. – Maskva: „Gosgeoltechizdat“, 1962 (rusų k.).
 21. Vieningos darbų saugos taisyklės, eksploatuojant naudingųjų iškasenų telkinius atviruoju būdu. – Maskva: „Nedra“, 1987 (rusų k.).
-

Naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius) išteklių ir žemės gelmių ertmių naudojimo projektų rengimo taisyklių 4 priedas

BENDRIEJI KASYBOS ATLIEKŲ TVARKYMO PLANO RENGIMO REIKALAVIMAI

1. Kasybos pramonės atliekų tvarkymo planas turi užtikrinti šių pagrindinių tikslų įgyvendinimą:

1.1. užkirsti kelią arba sumažinti gaminamų kasybos pramonės atliekų (toliau – kasybos atliekos) kiekio susidarymą ir jų žalą, visų pirma atsižvelgiant į:

1.1.1. kasybos atliekų tvarkymą projektavimo laikotarpiu ir naudingųjų iškasenų išgavimo ir apdorojimo būdo pasirinkimą;

1.1.2. galimus kasybos atliekų pokyčius dėl jų ploto didėjimo ir antžeminio laikymo sąlygų;

1.1.3. kasybos atliekų patalpinimą į iškastą ertmę, išgavus naudingąsias iškasenas, kiek tai įmanoma techniškai ir ekonomiškai bei tinkama aplinkosaugos požiūriu, laikantis esamų aplinkos apsaugos normatyvų ir standartų. Talpinant kasybos atliekas rekultivavimo ar konstrukcijos sutvirtinimo tikslais atgal į iškastas ertmes *inter alia* turi būti užtikrintas kasybos atliekų stabilumas; užkirstas kelias grunto, paviršinio ir požeminio vandens taršai; užtikrinta kasybos atliekų ir kasybos ertmių stebėseną pagal galiojančių teisės aktų ir aplinkosaugos normatyvų ir standartų reikalavimus;

1.1.4. dirvožemio grąžinimą į vietą uždarius kasybos atliekų įrenginį arba, jei tai praktiškai neįmanoma, pakartotinį jo panaudojimą kitur;

1.1.5. mažiau pavojingų medžiagų naudojimą naudingųjų iškasenų apdorojimui;

1.2. skatinti kasybos atliekų naudojimą jas perdirbant, pakartotinai naudojant ar regeneruojant, kai tai aplinkosaugos požiūriu tinkama, laikantis esamų aplinkos apsaugos normatyvų ir standartų;

1.3. užtikrinti trumpalaikį ir ilgalaikį saugų kasybos atliekų šalinimą, visų pirma, projektavimo laikotarpiu, atsižvelgiant į valdymą kasybos atliekų įrenginio eksploatacijos metu ir jį uždarius bei pasirenkant projektą:

1.3.1. reikalaujantį minimalios ir, jei įmanoma, apskritai jokios uždaryto kasybos atliekų įrenginio stebėsenos, kontrolės ir valdymo;

1.3.2. užkertantį kelią ar bent jau iki minimumo sumažinantį bet kokią ilgalaikį neigiamą poveikį, pavyzdžiui, susijusį su oro arba vandens teršalų prasiskverbimu iš kasybos atliekų įrenginio;

1.3.3. užtikrinantį ilgalaikį visų dambų ar sąvartų, iškylančių virš esamo žemės paviršiaus, geotechninį stabilumą.

2. Kasybos atliekų tvarkymo planas rengiamas, vadovaujantis bendro pobūdžio informacija apie kasybos objektą, numatomo eksploatuoti telkinio geologinę sąrangą, atliekų pobūdį ir numatomas jų tvarkymo operacijas, atliekų geotechninius procesus bei jų geochemines savybes ir procesus.

Vertinant atliekų geocheminius procesus atsižvelgiama Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. gegužės 7 d. įsakyme Nr. D1-239 „Dėl kasybos pramonės atliekų tvarkymo“ (Žin., 2008, Nr. [58-2184](#)) nustatytus inertinių atliekų apibrėžties kriterijus. Jei remiantis tais kriterijais atliekos laikomos inertinėmis, nustatyta tvarka pateikiami tik 5.1.2 punkte nurodyti duomenys ir informacija.

3. Informacija, nurodyta 2 punkte, surenkama, vadovaujantis atliktų tyrimų duomenimis, taikant analogijos su panašiomis teritorijomis metodą, naudojantis inertinių atliekų sąrašu, Europos ar nacionaliniais standartais bei tuo atveju, kai turimos informacijos nepakanka atliekoms apibūdinti, – papildomai atliktų tiesioginių tyrimų duomenimis.

4. Tiesioginiai tyrimai atliekami, imant mėginius pagal mėginių ėmimo planą, sudarytą vadovaujantis EN 14899 standartu. Mėginių ėmimo planas sudaromas, atsižvelgiant į duomenų rinkimo tikslą, bandymo programos ir mėginių ėmimo reikalavimus, mėginių ėmimo vietas,

procedūras bei rekomendacijas, susijusias su mėginių skaičiumi, dydžiu, mase, apibūdinimu ir naudojimu. Įvertinamas mėginių ėmimo rezultatų patikimumas ir kokybė.

Įvertinami 3 bei 4 punktuose numatyti atliekų apibūdinimo proceso rezultatai. Prireikus pagal tą pačią metodiką surenkama papildoma informacija. Galutiniai rezultatai panaudojami rengiant atliekų tvarkymo planą.

5. Kasybos atliekų tvarkymo plane turi būti bent šie duomenys:

5.1. kaupiamų kasybos atliekų tikėtinų fizinių ir cheminių savybių trumpu ir ilgu laikotarpiu aprašymas, ypač dėl jų stabilumo paviršiaus atmosferos ir meteorologinėmis sąlygomis, atsižvelgiant į naudingųjų iškasenų rūšis, dangos ir bergždo, kurie bus iškasami, pobūdį, bei kiekio nustatymas, pateikiant:

5.1.1. atliekoms būdingų fizinių savybių vertinimo parametrus atsižvelgiant į atliekų įrenginio tipą. Svarstylini parametrai: granulometrija, plastiškumas, tankis ir vandens įgėrimas, tankinimo laipsnis, kerpamasis (šliejamasis) stipris, trinties kampas, pralaidumas ir tuštymės koeficientas, spūdos koeficientas ir konsolidacijos koeficientas;

5.1.2. Išsamiai apibūdinamos atliekų ir visų jų priedų ar juose esančių liekanų cheminės ir mineralinės savybės. Prognozuojami ilgalaikiai cheminiai su drenažu susiję kiekvienos atliekų rūšies pokyčiai atsižvelgiant į numatomą tos rūšies atliekų tvarkymo būdą, visų pirma:

- atliekant priklausomybės nuo pH tyrimą ir (arba) perkoliacijos (skysčių gebėjimo prasisunkti pro porėtą medžiagą) tyrimą, ir (arba) išsiskyrimo laikui bėgant tyrimą, ir (arba) kitus tinkamus tyrimus įvertinamas metalų, oksoanijonų ir druskų išsiplovimas bėgant laikui,

- atliekami atliekų, kuriose yra sulfido, statiniai arba kinetiniai tyrimai siekiant nustatyti rūgštinį uolienų išsiplovimą ir metalų išsiplovimą bėgant laikui;

TAR pastaba. 5.1.2 punktas įsigalioja 2011 m. kovo 1 d.

5.2. cheminių medžiagų, kurios bus naudojamos apdorojant naudingąsias iškasenas, aprašymas ir jų stabilumas;

5.3. kaupimo metodo aprašymas ir naudotina atliekų transportavimo sistema;

5.4. veiklos, kurios metu tokios kasybos atliekos susidaro, ir bet kokio vėlesnio jų apdorojimo aprašymas;

5.5. aprašymas, kaip aplinką ir žmonių sveikatą gali neigiamai paveikti tokių kasybos atliekų kaupimas, ir prevencinės priemonės, kurių reikia imtis siekiant iki minimumo sumažinti poveikį aplinkai įrenginio eksploatavimo metu ir po jo uždarymo, įskaitant šiuos reikalavimus:

5.5.1. atliekų įrenginys būtų tinkamoje vietoje, atsižvelgiant pirmiausia į teisės aktų reikalavimus dėl saugomų vietovių, geologinius, hidrologinius, hidrogeologinius, seisminius bei geotechninius veiksnus, ir suprojektuotas taip, kad atitiktų sąlygas, būtinas užkirsti kelią trumpu ir ilgu laikotarpiu grunto, oro, požeminio ar paviršinio vandens taršai, ir užtikrinti užteršto vandens bei filtrato surinkimą bei mažinti vandens ar vėjo eroziją tiek, kiek tai techniškai įmanoma ir ekonomiškai įgyvendinama;

5.5.2. atliekų įrenginys būtų tinkamai pastatytas, valdomas ir prižiūrimas siekiant trumpu ir ilgu laikotarpiu užtikrinti jo fizinį stabilumą ir užkirsti kelią grunto, oro, paviršinio ar požeminio vandens taršai, taip pat kuo labiau sumažinti galimą žalą kraštovaizdžiui;

5.5.3. būtų tinkamos priemonės, skirtos rekultivuoti žemę ir uždaryti atliekų įrenginį;

5.5.4. būtų tinkamos priemonės, skirtos atliekų įrenginio priežiūrai po uždarymo;

5.6. siūlomas uždarymo planas, įskaitant rekultyvavimą;

5.7. priemonės požeminio vandens būklės pablogėjimo prevencijai ir oro bei grunto taršos prevencijai ar sumažinimui iki minimumo, kurių įgyvendinimui žemės gelmių naudotojas be kitų priemonių privalo:

5.7.1. įvertinti saugomų atliekų potencialą išskirti filtratą, įskaitant filtrate esančius teršalus, atliekų įrenginio eksploatacijos laikotarpiu ir laikotarpiu po uždarymo bei nustatydamas atliekų įrenginio vandens pusiausvyrą;

5.7.2. neleisti susidaryti filtratui ir atliekoms užteršti paviršinį ar požeminį vandenį ir gruntą arba kiek įmanoma tai sumažinti;

5.7.3. surinkti ir valyti iš atliekų įrenginio surinktą užterštą vandenį ir filtratą iki jų išleidimui

nustatyto atitinkamo standarto;

5.7.4. pašalinant kieto, suspensijos ar skysto pavidalo kasybos atliekas į bet kokią priimantįjį vandens baseiną, kuris nėra kasybos atliekų pašalinimo tikslu įrengtas vandens baseinas, laikytis aplinkos apsaugos normatyvų ir standartų dėl paviršinių ir požeminių vandenų apsaugos nuo taršos;

5.7.5. įvertinti talpinamas kasybos atliekas atgal į iškastas ertmes, susidariusias vykdant antžeminę, tiek požeminę kasybą, kurias po uždarymo bus leidžiama apsemti, ir numatyti tinkamas priemonės, užkertančias kelią arba kiek įmanoma sumažinančias vandens būklės blogėjimą ir grunto užteršimą;

5.8. viršutinio žemės sluoksnio, kurį paveiks kasybos atliekų įrenginys, būklės tyrimas.

Jeigu, vadovaudamasi pavojaus aplinkai įvertinimu, teisės aktų įgaliota institucija nusprendžia, kad filtratą rinkti ir valyti nebūtina, arba jei nustatoma, kad kasybos atliekų įrenginys gruntui, požeminiam ir paviršiniam vandeniui nekelia potencialios grėsmės, 5.7.2 ir 5.7.3 punktuose išdėstyti reikalavimai gali būti atitinkamai sumažinti ar atšaukti.

6. Kasybos atliekų tvarkymo plane teikiama pakankamai informacijos, kad kompetentinga institucija galėtų įvertinti žemės gelmių naudotojo sugebėjimą įgyvendinti pirmiau nurodytus kasybos atliekų tvarkymo plano tikslus ir įvykdyti savo įsipareigojimus. Kasybos atliekų tvarkymo plane ypač turi būti paaiškinta, kaip pasirinkta galimybė ir metodas, minimi 1.1.1 punkte, padės įgyvendinti 1.1 punkte nustatytus kasybos atliekų tvarkymo plano tikslus.

7. Kasybos atliekų tvarkymo planas peržiūrimas kas penkeri metai ir (arba) atitinkamai keičiamas, jei eksploatuojant kasybos atliekų įrenginį arba saugomose kasybos atliekose įvyksta dideli pokyčiai. Apie bet kokius pakeitimus pranešama Lietuvos geologijos tarnybai ir atitinkamam Aplinkos ministerijos regiono aplinkos apsaugos departamentui.

REIKALAVIMAI KASYBOS ATLIEKŲ ĮRENGINIUI

8. Žemės gelmių naudotojas, statydamas kasybos atliekų įrenginį ar modifikuodamas esamą įrenginį, privalo užtikrinti, kad:

8.1. įrenginys būtų tinkamoje vietoje, atsižvelgiant pirmiausia į teisės aktų reikalavimus dėl saugomų vietovių, geologinius, hidrologinius, hidrogeologinius, seisminius bei geotechninius veiksnius, ir suprojektuotas taip, kad atitiktų sąlygas, būtinas užkirsti kelią trumpu ir ilgu laikotarpiu grunto, oro, požeminio ar paviršinio vandens taršai, išvengti arba sumažinti dulkių ir dujų emisiją, užtikrinti užteršto vandens bei filtrato surinkimą bei mažinti vandens ar vėjo eroziją tiek, kiek tai techniškai įmanoma ir ekonomiškai įgyvendinama;

8.2. įrenginys būtų tinkamai pastatytas, valdomas ir prižiūrimas siekiant trumpu ir ilgu laikotarpiu užtikrinti jo fizinį stabilumą ir užkirsti kelią grunto, oro, paviršinio ar požeminio vandens taršai, taip pat kuo labiau sumažinti galimą žalą kraštovaizdžiui;

8.3. būtų tinkami planai ir priemonės, skirtos reguliariai kasybos atliekų įrenginio stebėsenai ir kompetentingų institucijų atliekamiems patikrinimams bei skirtos imtis veiksmų esant rezultatams, rodantiems vandens ar grunto taršos nestabilumą;

8.4. būtų tinkamos priemonės, skirtos rekultivuoti žemę ir uždaryti kasybos atliekų įrenginį;

8.5. būtų tinkamos priemonės, skirtos kasybos atliekų įrenginio priežiūrai po uždarymo.

Priedo pakeitimai:

Nr. [1-113](#), 2010-05-28, *Žin.*, 2010, Nr. 64-3190 (2010-06-03), i. k. 110517AISAK0001-113

Pakeitimai:

1.

Lietuvos geologijos tarnyba prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, Įsakymas

Nr. [1-05](#), 2006-01-30, *Žin.*, 2006, Nr. 14-518 (2006-02-04), i. k. 106517AISAK00001-05

Dėl Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2005 m. rugsėjo 5 d. įsakymo Nr. 1-107 "Dėl Naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius) išteklių ir žemės gelmių ertmių naudojimo projektų rengimo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo

2.

Lietuvos geologijos tarnyba prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, Įsakymas
Nr. [1-95](#), 2006-09-08, Žin., 2006, Nr. 109-4154 (2006-10-12), i. k. 106517AISA00001-95

Dėl Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2005 m. rugsėjo 5 d. įsakymu Nr. 1-107 patvirtintų Naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius) išteklių ir žemės gelmių ertmių naudojimo projekto rengimo taisyklių VIII skirsnio nuostatų įsigaliojimo

3.

Lietuvos geologijos tarnyba prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, Įsakymas
Nr. [1-80](#), 2008-05-09, Žin., 2008, Nr. 59-2264 (2008-05-24), i. k. 108517AISA00001-80

Dėl Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2005 m. rugsėjo 5 d. įsakymo Nr. 1-107 "Dėl Naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius) išteklių ir žemės gelmių ertmių naudojimo projektų rengimo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo

4.

Lietuvos geologijos tarnyba prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, Įsakymas
Nr. [1-113](#), 2010-05-28, Žin., 2010, Nr. 64-3190 (2010-06-03), i. k. 110517AISA00001-113

Dėl Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2005 m. rugsėjo 5 d. įsakymo Nr. 1-107 "Dėl Naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius) išteklių ir žemės gelmių ertmių naudojimo projektų rengimo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo